

DOMOLJUB



Izda ja vsak četrtek. Cena mu je 5 K na leto. (Za Nemčijo 6 K, za Ameriko in druge tuje države 7 K.) — Posamezne številke so prodajajo po 10 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Tipist in dopisnice posiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inzerati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 16.

V Ljubljani, dne 18. aprila 1918.

Leto XXXI.

Narodna zavest.

V zadnjem času se je narodna zavest v vseh narodih silno visoko dvignila. Tudi pri nas na Slovenskem, kjer so jo v predvojnem času besni strankarski boji posebno na Kranjskem precej zabrisali ali jo vsaj potisnili ob stran, je sedaj zopet visoko vzplapolala. Strankarski boji so utihnili in ponehali, dasi ne za zmerom — kar bi tudi ne bilo za narod dobro — in narodna misel je stopila v ospredje. Pri vsem tem pa se nam poraja vprašanje: Toliko se danes govori in piše o narodnosti, o ljubezni do materinega jezika, o narodni zavesti, toliko se bojujemo zanjo, da, tudi žrtvujemo silno veliko in trenutno moramo tudi marsikaj trpeti zavoljo nje; ali je res ta narodna zavest koristna in potrebna, ali je to nekaj v človeški naravi utemeljenega, ali ni morda to samo nekaj umetnega, fraza današnjega časa, brez katere bi ljudstvo živelo bolj zadovoljno in srečno?

Kaj je narodna zavest? Ako mislimo na večjo množico ljudi, ki imajo mnogo skupnih lastnosti, skupne običaje in šege, skupna stremjenja, približno iste koristi, morda stanujejo skupno drug poleg drugega, posebno pa jih družijo ista, skupna govorica, potem pravimo, da tvori ta velika množica ljudi en narod. To pa je v človeški naravi, da se družijo človeki rajši s takimi, s katerimi ima več skupnega, s katerimi ima približno enako življenje in čustvovanje, iste interese, isto delo, kakor pa s takimi, s katerimi nima nič skupnega. Odtod tudi stanovska zavest med posameznimi poklici. Vsakdo v splošnem bolj ljubi tiste, ki imajo z njim isti poklic, isto delo, isto trpljenje. Enako je v družini. Vsakdo ima navadno svoje domače rajši kot druge, zato ker ima z njimi več skupnega: iste stariše, isto streho, isto vzgojo itd. Kar je skupnega, to družijo, kar

je različnega, to razdružuje, tako je zapisano v človeškem srcu, to je postava, volja božja, ki jo je Bog vtisnil v našo dušo.

In če potem mislimo na to: ti ljudje, med katerimi živimo, imajo iste običaje, isto govorico, s katero si razodevamo veselje in radost, bol in trpljenje drug drugega, stanujejo na isti zemlji, ki je vzgojila mene, iz teh ljudi je rojena moja mati, ki mi je dala življenje in vzgojo, potem je naravno, da to ljudstvo bolj ljubimo, ker nam je v vseh stvareh bliže kot tujci, kateri nas ne umevajo in jim niti povedati ne moremo kar čutimo, ker ne razumejo našega jezika. In zavest te skupnosti imenujemo narodna zavest. Kakor vidiš, ni fraza današnjih dni, ni nekaj umetnega in prisiljenega, temveč globoko zapisana v človeškem srcu, in kdo drugi more pisati take postavbe v naša srca kot Bog sam. Kdor torej zataji svoj narod in se ga sramuje, kdor celo dela zoper narod, iz katerega je izšel, dela nekaj, kar je proti naravni postavi, proti volji božji. Enako naredi kot oni, ki noče več poznati svojih domačih in celo dela na to, da škoduje svoji lastni družini, ki mu je dala vzgojo.

Morda boš oporekal: če je narodna zavest tako nekaj v človeški naravi utemeljenega, zakaj pa v prejšnjih časih ni bilo nič čuti o njej? Motiš se, prijatelj, ako misliš, da stari časi niso poznali narodne zavesti — le da je niso imenovali s tem imenom. Kaj pa je Rimljane vodilo in boderilo, da so rimski državi tekom stoletij priborili tako moč in toliki sijaj? Bil je narodni ponos, ki jih je vedno vžigal k novim dejanjem. »Rimljan sem,« tem besedam moramo pripisovati velik del rimske zgodovine. Kar o Rimljanih, to bi lahko govorili o vseh narodih, o Grkih, o starih Germanih, Francozih, Špancih, Angležih, in če se je danes Nemčija razvila do take moči, moramo veliko pripisovati nemški narodni zavesti, ki se je v Nemcih po Napoleonovih zmagah silno poživila, jih dru-

žila in zbiral njihove moči. Narodna misel in zavest sta bili vedno na svetu, le pod drugimi imeni in v drugačnih oblikah.

Seveda pa je narodna zavest učinila na svetu tudi mnogo gorja, mnogo vnebovpjločih krivic. Kajti kakor vsako stvar, tako tudi narodno zavest mogotci lahko izrabljajo proti drugim narodom. Toda tudi narodna zavest mora biti podvržena višjim postavam in obstajati le v okviru višjih zakonov. In eden teh višjih zakonov, kateremu se mora narodna zavest brezpogojno podvreči, je krščanska pravičnost. Lahko ljubiš svoj narod in ga moraš ljubiti bolj kot druge, ker ti je bližji in ker tako zahteva urejena ljubezen, toda nikdar tako, da bi s tem delal krivico drugim narodom.

Ali pa ima ta narodna zavest tudi kaj praktičnega pomena, ali če drugače vprašamo: ali ne bi bilo dovolj, da to narodno zavest samo zvesto v srcu ohranimo, zakaj jo tako na vse strani povdarjati, ali se spleča toliko trpeti in žrtvovati zanjo, kakšne koristi donaja?

Narodna zavest v najvišji meri budi in zbira moči za vsestransko delo v prid ljudstvu. Kajti v vsaki narodni zavesti, če je resnična in odkritosrčna, je velik kos ljubezni do naroda. In vsaka prava ljubezen je delavna, požrtvovalna, in tako tudi prava ljubezen do naroda dela na to, da kolikor mogoče visoko dviga blagor ljudstva, njegovo dušno, politično in gospodarsko moč. Resnična narodna zavest, globoka ljubezen do slovenskega ljudstva je vodila pokojnega dr. Kreka, da je snoval med Slovenci zadržne, gospodarske, delavske strokovne organizacije, da bi tako naše ljudi iztrgal iz krvosesa kapitalizma, zato je tako skrbel za njihovo strokovno izobrazbo, da bi ravno s tem zboljšal njihovo stanje. In če je končno vršel med Slovence klic po svobodni, samostojni državi, ga je pri tem vodila želja, da bi Jugoslovan sam užival bogastvo nezmernih za-

kladov, ki jih hrani jugoslovanska zemlja in da ne bi od naših žuljev bogateli tujci. To naredi živa narodna zavest, plemenita in urejena po krščanskih načelih, kakršno je imel pokojni Krek. — In podobno moramo reči o vseh drugih delavcih na političnem, gospodarskem in kulturnem polju našega naroda.

Narodna zavest je tudi v sedanjih časih edina vez, ki nas more vse združiti v eno veliko celoto. In če je treba narodu doseči kakih pravic, ugodnosti in koristi, potem posameznik ne opravi nič, stranka malo, ves narod združen v celoto, pa veliko. In ravno v teh časih, ko nam je treba veliko doseči ali pa veliko izgubiti, je treba celote na zunaj, in ta je tem trdnejša, čim globlja je narodna zavest.

Narodno zavest pa je treba vzgajati. Žalibog se je pri nas Slovencih v tem oziru vedno veliko premalo storilo. Kako nemški, mažarski in italijanski učitelji že otrokom v šoli vcepljajo v srca narodni ponos, in preden mali Italijanček kaj ve o drugih narodih, se zaveda, da je Lah in da je njegova domovina velika, in njena zgodovina slavna. Pri nas šola ne naredi ničesar, veliko pa je šol na Slovenskem, katere naravnost ubijajo v slovenskih otrokih narodni čut in jih vzgajajo v narodne odpadnike. Zato je tem večja dolžnost staršev, da svoje otroke tudi narodno vzgajajo, da se bodo potem vendar uresničile besede pesnikov: Slovenec sem — tako jo mati dala, ko me je dete pestovala.

Nikakor pa nismo hoteli s tem člankom reči, da je narodna zavest v ljudstvu najvišje načelo. Kajti više morati stati v ljudstvu verska in pravna zavest, bre katerih tudi narodna zavest nima prave podlage, ne pravega ozadja. Toda povedati smo morali, da je tudi narodna zavest, katera je bila med Slovenci v zadnjih časih nekoliko ob stran potisnjena, velika gonilna sila, ki more veliko dobrega roditi v ljudstvu. Zato jo moramo vzgajati in dvigati.



Pregled po svetu.

Svetovna vojska.

Na zapadni fronti se nemška ofenziva nadaljuje. Med najljutejšimi boji Nemci počasi napredujejo, ker se jim Francozi, Angleži in Amerikanci s.dito ustavljajo. Nemški plen doselej znaša nad 100.000 sovražnikov in nad 1400 topov. Na Laškem nič novega.

Hrvatska politika.

Na Hrvatskem koalicija vedno bolj očitno kaže, da prav nič ne umeva nalog, ki jih nalaga njen narodni program. Da si Mažari še bolj podjarmijo Hrvate, delajo na to, da hrvatsko deželno premoženje in sploh deželno gospodarstvo spravijo, kolikor mogoče, pod svojo oblast. Vsak najmanjši korak v tem oziru je za hrvatsko neodvisnost neizmerne škode, toda koalicija ne vidi nobene nevarnosti in nobene potrebe, da bi osamosvojila domaći kapital z lastnimi denarnimi in gospodarskimi zavodi. V Budimpešti pa sami

Mažari brez Hrvatov delajo davke tudi za Hrvatsko in izdajejo razne blagajniške nakaznice iz skupne avstro-ogrške banke samo v mažarskem jeziku, hrvatskega so izpodrinili.

Sicer pa kljub najskrajnejši uslužnosti koalicije do Mažarov hoče priti do nekakega spora. Pred kratkim je mažarska vlada predložila Hrvatom predloge, koliko naj dobi Hrvatska od vojnih davkov. Po teh predlogih Mažari sploh odrekajo pravico, da bi Hrvati smeli imeti gotov sozravnih del od vojnih davkov, temveč jim hočejo dati kot nekaj odkup samo gotovo vsoto enkrat za vselej. Hrvati so seveda take predloge odklonili, Mažari so pa hudi in nočejo odnehati. Drugi vzrok spora je pa očitek, da koalicija še vedno premalo nastopa proti jugoslovanski deklaraciji.

Tako se koalicijska vlada z banom Mihalovičem na čelu klaverno in na škodo hrvatskega naroda lovi semintja, da bi se obdržala, v ljudstvu pa vre nevolja. Pretekli teden je izbruhnila na dan v Zagrebu, in sicer najprej v gledališču, ko je neka nemška plesalka za Hrvate sramotno nastopila. Demonstracijo so nadaljevali še po ulicah, ki se je pa naslednje dni zopet ponovila, ker je policija surovo nastopala. Zadnje demonstracije so bile tako burne, da je morala policija bežati in je moralo nastopiti vojaštvo. Posledica tega so silno stroge policijske odredbe v Zagrebu, ki sicer ljudi drže doma v hišah, a srca pa podé k nam, v tabor deklarantov.

Kaj pa bosenski Hrvati?

Tu si stojita dve struji nasproti. Na eni strani so tisti, ki se drže dr. Stadlerjeve izjave, da naj se namreč samo Hrvati brez Slovencev združijo v eno državo. To izjavo je podpisalo 51 uradnikov, vojnih dobaviteljev in rezervnih častnikov. Torej sami ljudje, ki so odvisni od vlade; drugače se sploh nobeden ne ogreva za to izjavo. Na drugi strani stoji struja, kateri so frančiškani na čelu. Ti so se vsi izjavili za našo deklaracijo. In tako je za našo deklaracijo tudi velika večina bosanskega ljudstva. Zakaj v Bosni imajo frančiškani več ko dve tretjini vseh fara. V ljudstvu uživajo popolno zaupanje in so z njim tako tesno združeni, da kar oni mislijo, misli tudi narod in narobe. Glej, slovensko ljudstvo, nisi osamljeno v svojih železih in težnjah po lastni državi!

Antanta govori.

Pretekli teden smo brali: »Antanta molči.« Pa ne moremo tega reči ta teden. Bila je obletnica, odkar je Amerika začela vojsko. In ob tej priliki je govoril Wilson v Ameriki, Balfur na Angleškem, Pišon na Francoskem. Vsi so imeli v mislih sedanjo nemško ofenzivo. Wilson je govoril: Nemčija je še enkrat povedala, naj edino le meč odločuje o tem, ali zavlada pravičen mir med ljudmi in ali naj odločuje usodo človeštva pravičnost, kakršno si misli Amerika, ali pa nadvlada, kakršno si predstavlja Nemčija. Le en odgovor je na to mogoč: sila, sila do skrajnosti! — Balfur je zatrjeval: Naše sile, ki

se bore za pravico in svobodo, so znatno večje, kakor tiste, s katerimi razpolaga sovražnik. Predvsem razpolagamo v Ameriki, a ne samo v tej deželi, s podporinimi vrelci moči, ki se bodo z razvojem vojske še pomnožili. A ne glede na premoč na tem polju, razpolagajo zavezniki v boju proti osrednjim velesilam še z drugim orožjem velike vrednosti: mislim na trgovino in prekmorske zveze, katerih sovražnik ne more uničiti. Predvsem zaupam slogi tistih, ki se ne glede na njih narodnosti vojskujejo. Zaupam notranji moči naše reči! — Pišon pa je oznanjal: Vemo, da more biti mir trajen le, če je pravičen. Vemo, da odvrnemo nove napade le, če zajamčimo narodom istočasno s pravico samoodločevanja tudi varnost potom urejenih pravic. Tako trdno smo se odločili to doseči, kakor da so to pogoji našemu življenju! — Iz vseh govorov zveni tedaj stara odločnost vojskovati se za svojo pravico do konca. In na Angleškem ne govorimo samo z besedami, ampak tudi z dejanji. Angleška vlada je namreč predložila parlamentu zakonski načrt, naj se vojaška dolžnost raztegne do 50., oziroma do 55. leta in naj se uvede vojaška dolžnost tudi na Irskem, kjer je dozdaj še ni bilo. Menijo, da bo načrt brez dvoma sprejet. Irce pridobe s tem, da jim bodo dali lastno samoupravo. Tako je evropski militarizem zaslužil tudi državo, ki se mu je najdalj ustavljala. Sicer je to prav, ga bodo vsaj vsi evropski narodi iz dna srca zasovražili in za vedno pometli z njim. Toda žal nam je še neštevilih žrtev, preden bo ležal strt pred nami!

Kdor drugim jamo koplje... ali Černin.

V Avstriji je imel ta teden najtežje ure tisti, ki je prejšnji teden najbolj rohlen — naš Černin. V roke so ga vzele Francozi, ker je trdil v onem znanem govoru, da se je pred sedanjo ofenzivo pogajal o miru s Francozi, pa so Francozi pogajanje odklonili radi Alzacije, češ, da so se vršila pogajanja že davno prej pod prejšnjimi francoskimi ministri, pod sedanjim ministrom Klemensojem da so se samo končala. Zraven so Francozi povedali, da je avstrijski cesar Karel v posebnem pismu že marca 1917 izjavil, da pri-trjuje upravičenim zahtevam Francije, da se ji vrne Alzacija. Naš minister Černin je na ta odkrita ponovno odgovoril, da so več ali manj zlagana, cesar pa je nemškemu cesarju poslal posebno brzojavko, v kateri mu zatrjuje, da je z njim istih misli. Ker se Černin tako krčevito brani, češ, da se je pogajal o kakem sporazumnem miru s Francijo, se nam zdi, da zna imeti prav neki časopis, ki piše: »Videti je, kakor da bi se pregrešil nad zvezo z Nemčijo, kdor bi se prizadeval narediti konec tej ostudni vojski. Nemško geslo je, kakor znano, jaki mir, zmagoslavni mir... Potemtakem seveda tisti, ki bi radi doslegli sporazumni mir, škodujejo nemškemu jakemu miru. Zato se morajo pred Nemčijo takorekoč opravičevati in obljubiti, da ne bodo več tako delali, da bodo opustili misel na sporazum in se bodo oklenili misli o nasilnem miru kot edino zveličavnem... Mesto da bi služil sporazum-

Nesreča. 15 letna učenka Ana Zupan, stanujoča v Ljubljani, je polila drva, ki niso hotela goreti, s petrolejem. Petrolej se je pa s tem užgal tudi v posodi, ki jo je razneslo. Deklica je bila takoj vsa v plamenu, ki so ga sicer okrog stoječi zadušili, a je vendar deklica vsled težkih opeklin umrla.

Zločin. Vas Otavce pri Ribnici je prestrašena vsled groznega dogodka, ki se je zgodil prejšnji teden. Pri Špičkovih, kjer se je nesreča že kar stalno naselila, je prazna hiša. — Od vse družine — nekaj jih je vojska vzela, nekaj nesreča doma — sta bili ostali še gospodinja Marjeta in njena sorodnica. Večer pred groznim dogodkom sta obe še do 8. ure skladali drva. Zjutraj pa pride sosedna begunka po mleko. — Trka, trka, pa vse zaman. Pokliče sosedo, odpro in vidijo grozen prizor. Vsaka na svoji postelji in v mlaki lastne krvi. Gospodinja je bilo videti na sencu hud udarec in nekaj ran — druga pa je bila razmesarjena, s krivcem zaklana. Široko zijajoča rana na licih in na razgaljenih prsih, znamenje, da se je z morilcem borila. Sodi se, da je bilo več roparjev, vsaj pa dva. Soba je bila daleč naokrog okrvavljena. Zdravniki so dejali, da ste bili umorjeni v prvem snu. Ukradenega je baje 4000 K — gotovega ni. Na sumu je mlad fantič iz kočevske okolice, ki je pri tej hiši že služil za hlapca. Njegova mati je imela grozne sanje in prišla vse zbegana sama v Ribnico pogledat za sinom, ki se klati že od 14 leta po svetu. Vendar do danes ni nič gotovega o roparskem morilcu.

Tatvina v ljubljanski kazini, o kateri smo svoječasno poročali, se ni zgodila v kavarni, temveč v restavraciji.

Ogenj. V petek, dne 12. aprila popoldne se je iz neznanega vzroka vnela s šindlom krita streha graščine v Gradacu. Veliki vihar je požar pospeševal in prenesel goreč šindel onstran vode na Kraševčev kozolec. Od tukaj se je ogenj hitro širil na vse strani ter uničil poslopja: Kraševčevo, Župčevo, Biličičevo, Doltarjevo in Jakšeto. Marentiču je pogorelo gospodarsko poslopje in Murnov magacin. Pogorelci so hudo prizadeti, ker jim je zgorelo precej živeža.

Umrli je v Hausen-Raitbach na Nemškem g. Marija Skočir. Napravljala se je, da bi se vrnila v domovino, pa ji ni bilo dano. Znan je bila po svojem usmiljenem arcu.

Zmrznil je ključavničarski pomočnik Jožef Zech na bistrski planini pri Trziču. Našli so ga šele zdaj.

Blejski grad je kupil Slovenec Kenda, hotelir v Sofiji v Bulgariji.

Potres so čutili 8. aprila v Adlešičih.

RAZNE VESTI.

Vzdržati do konca! Neka dunajska kreditna banka je skazala za leto 1917 čez 20 milijonov kron dobička. Razdelila ga bo med delničarje z 22 odstotki na 100 kron.

Za bogatine zna država dobro skrbeti. Kajti ministri so sklenili, da se bo za 15 zdravilišč v Avstriji (slovenskih zdravilišč seveda ni vmes) oskrbela posebna aprovizacija. Vlada naj še ubogim goriškim be-

guncem izkaže toliko skrbi in naklonjenosti.

Samoobsodba. Nekega nemškega državnega poslanca je predsednik ves čas pozivljaj, da naj govori stvarno, sicer mu vzame besedo. Ves jezen vzklikne kočno poslanec: »Teško je, gospoda moja, govoriti o tej stvari, če je človek tako omejen kot sem jaz.«

Tobak bodo začeli saditi na Štajerskem. Seme bo dala tobačna uprava brezplačno. Pridela se na 1 hektar (1 $\frac{3}{4}$ orala) krog 10 novih centov tobaka, katerega plača država po 159 K. Za leto 1918 bodo nasadili na Štajerskem za poskušnjo le krog 20 ha s tobakom.

Načrt nemške ofenzive, ki se je pričela dne 21. marca, sta izdala Angležem dva nemška vojaka: Adolf Leutz in Pavel Rodolfe, ki sta 19. marca ubežala k sovražnikom. Seveda Angležem to ni koristilo, ker je bilo že prepozno.

Časopisje vedno dražje. Leta 1915. je stal kg časopisnega papirja 28 vin., danes pa 2 K 30 v. Tako da stane upravo danes samo papir za en letnik Domoljuba čez 4 K. Potem pa pridejo še stroški za tisk, ki je izredno drag, barva, gonilna sila, poštna uprava. Ni čuda, da vse časopisje bolj in bolj dviga svojo naročnino.

Kovinske predmete zopet pobirajo po Moravskem.

Odškodnino lahko zahtevaš za vojaškega konja, ki si ga kupil na licitaciji in ti je v 14 dneh poginil. Ta pravica do odškodnine pa traja le do 15. julija 1917 nazaj.

Vrabce streljajo na Moravskem. Tako zahteva uradna odredba. Vrabje meso je zelo okusno — posebno če drugega manjka.

Zastrupljenje. Slovenska družina podpolkovnika Muršiča iz Osjeka, sestoječa iz 5 oseb se je zastrupila, ker so jedli pokvarjene klobase. Vseh pet je umrlo.



Dopisi.

Z Blok: Dne 7. aprila je bil pri nas krasen, lep, veličasten shod S. L. S. Tolike edinosti, takega navdušenja za našo sveto stvar bloški svet še ni videl. Na stotine ljudi je dobri dve uri poslušalo svoja govornika, poslanca dr. Lovro Pogačnika in Jož. Gostičarja. Prvi je v krasnem govoru obrazložil zgodovino, težko in pomen Jugoslavije, bičal njene nasprotnike, kazal na Golgato pa tudi na vstajenje in pozival navzočo množico, naj dela vztrajno za našo stvar. Drugi govornik pa je kazal na bližnjo bodočnost in klical na samopomoč. Obila množica je gg. govornikoma molče sledila, večkrat dala svojemu veselju duška z radostnimi vzkliki, in njeno pritrjevanje je pričalo, kako iz sra sta oba poslanca ljudstvu govorila. Nato so bile soglasno z gromovitimi živjo klici sprejete sledeče resolucije: 1. Shod S. L. S. na Blokah dne 7. aprila se z največjim navdušenjem pridružuje deklaraciji z dne 30. maja 1917. 2. Shod popolnoma zapu poslanece Jugoslovanskega kluba. 3. Shod izrecno povdarja, da se zelo motijo tisti, kateri mislijo, da ljudstvo ne razume svojih voditeljev, ampak narobe je res, da stoji ljudstvo za svojimi voditelji trdno kot zid in izrecno in odločno zahteva od njih, naj vstrajajo na tej poti. 4. Shod odobruje mirovno politiko papeža Benedikta XV. in našega preljubljenega cesarja Karla I. in želi, da bi kmalu dosegla tako težko pričakovani mir. 5. Shod izraža svojo udanost in zahvalo prevzvišenemu kne-

zoškofu ljubljanskemu, ki se je s tako ljubeznijo in gorečnostjo zavzel za pravice slovenskega naroda. 6. Shod odločno odklanja vsake rušenje S. L. S.

Dolenjavas pri Ribnici. Za velikonočne praznike je Dekliška Marijina družba priredila prelepo igro »Mater Dolorosa«. Igralo se je v splošno zadovoljnost. Na belo nedeljo smo pa v Dolenjavi imeli izredno slovesnost. Otvorila se je novozgrajena cesta, ki veže Hrib z glavno cesto. Kjer je prej vodila ozka skalnata stezica, se danes bahato širi 3 metre široka cesta, lepa pot k cerkvi, šoli, župnišču in na Hrib. Velikonočna procesija se je že pomikala po novi cesti, ki je bila v slavlolikih zastavah. Na dan otvoritve so dekleta spletila vence, fantje pa postavili mlafe. — Zbrala se je večja množica domačinov, ko se je slovesno otvorila nova cesta. G. načelnik Ite se je zahvalil g. Š., ki ima glavno zaslugi za novo pot. G. Lovšin iz Goričevasi je pa na novo cesto naslovil daljšo pesem, ki je tako ugajala, da so jo dali natisniti in se bo razdelila po hišah. Cesto bo dila kamenita plošča z napisom: Ta cesta se je zgradila ob času svetovne vojske 1914—1918 v dnevih, ko se je slovenske ljudstvo dvignilo za svoje pravice: Jugoslavijo. — Za pokritje stroškov nismo nikamor prosili, vas sama bo zložila. Delali so jo Tone in Janez Omerza iz Rakitnice in Stefan Tanke — izvrstni delavci, ki jih za taka dela pripočamo. Veliko je bilo prostovoljnih pomočnikov, posebno g. Fr. Hönigman in naša marljiva dekleta. Nova cesta je v veliko korist in olepšavo cele fare.

Podzemelj. V nedeljo, dne 28. aprila ob pol 4. uri popoldne priredi tukajšnja deklška in mladeniška Mar. družba igro s petjem. Spored: 1. Za sinom (deklamacija). — 2. Zadnji pozdrav (štiriglasni ženski zbor). — 3. Jeza nad petelinom (dekleta). — 4. Pomlad (triglasni ženski zbor, sopran solo s spremljevanjem harmonija). — 5. Kmet-Herod (fantje). — 6. Lahko noč (štiriglasni ženski zbor). — Sedeži po 1 K, stojšča po 60 vin. — Čisti dobiček namenjen za Invalidni dom v Beli Krajini.

Semič. Pri nas v Belikrajini zbiramo za zgradbo invalidnega doma. V ta namen smo imeli zadnji čas tudi dve prireditvi. Na Marijino Oznanenje je priredilo izobraževalno društvo lepo, času primerno igro »Mater dolorosa«, na Belo nedeljo pa šolsko vodstvo petje s srečolovom in »Svojeglavno Minko«. Uspehi so prav razveseljivi.



Gospodarske stvari.

ZA NAŠ HLEV.

(Konec.)

Ko smo se prepričali, oče Zadnjikar, kakšna je vaša krma v obče, dognali, kaj ji še manjka in smo vam z računom dokazali, kako si prihranite stotake pri nakupu nedostajajočih beljakovin, moramo ziniti le še besedico o mešanju krme, to je: pogledati hočemo, koliko naj dobi vsaka žival posamezne krme.

Pod streho imate 150 q sena, 50 q suhe štajerske detelje, 50 q suhe lucerne, 150 q pese, 80 q ječmenove slame, 60 q ovsene slame, 20 q sladnih kali (ki ste jih dokupili).

Vprašanje je: Koliko teh krmil pride na vsako glavo in na dan skozi celo zimo (200 dni)?

Ako naj 10 glav živine zoblje 200 dni pri jasnih, potem pride na vsak vamo 200 krat deseti del vsake krme, to je 2000. del. Kolikorkrat je torej 2000 zapopadeno v 150 q ali 15.000 funtih sena, toliko funtov sena boste lahko krmili na dan in na vsak rep.

Izračunajmo to za posamezno klogo: 150 q 15.000 funtov sena : 2000 je $7\frac{1}{2}$ funtov sena na dan; 50 q ali 5000 funtov rdeče detelje: 2000 je $2\frac{1}{2}$ funta rdeče detelje na dan; 50 q ali 5000 funtov lucerne : 2000 je $2\frac{1}{2}$ funta lucerne na dan; 500 q ali 50.000 funtov pese : 2000 je 25 funtov pese na dan; 80 q ali 8000 funtov ječmene slame : 2000 je 4 funte ječmene slame na dan; 60 q ali 6000 funtov ovsene slame : 2000 je 3 funte ovsene slame na dan; 20 q ali 2000 funtov sladnih kali : 2000 je 1 funt sladnih kali na dan.

Tako glejte, oče Zadnjikar, smo v eni uri končali vso čarovnijo našega krmljenja in vendar še stokajo gospodarji, češ, da je to dolgočasno delo, da nimajo časa, da bi računali. A največkrat manjka v resnici za take račune prave gospodarske izobrazbe. Zato mora kmet pridno prebirati strokovne kmetijske časopise, da ne ostane vedno na isti stopinji, temveč da zna natančno zračunati, kaj in koliko dobička ima pri svojem gospodarstvu, kje in kako bi svoje dohodke pomnožil, kratko: kmet mora postati tudi trgovec. Zato vam svetujem: Berite dosedaj opisane vrste in zgleda tolikrat, da jih boste natančno razumeli! Preskrbite si kak koledar s tabelami za krmila in preštudirajte dobro, o čemer smo se razgovarjali, da boste znali porabiti dana načela na vsakem kraju in ob vsakem času in pri najrazličnejših cenah.

Žrebčarna na Selu pri Ljubljani je sporočila c. kr. kmetijski družbi, da je žrebčarna na Selu dodeljenih 6 žrebcev, ki ostanejo tamkaj do 1. julija. To pričujemo v vednost zainteresiranim konjerejem.

Poučal tečaj o prehodnem gospodarstvu za gospodinske učitelje in druge. Od 3. do vstetega 8. junija t. l. se bodo vršila na Dunaju razna predavanja s praktičnimi poizkusi, ki imajo namen poslušalke poučiti v raznih vprašanjih z ozirom na po vojni povzročene razmere in o glavnih nalogah prehodnega gospodarstva. Predavalo se bo n. pr. o prehrani med vojno in po vojni, o povzdigi kmetijske produkcije, o kmetijskem gospodarstvu, o kemiji v gospodarstvu, o sadjarstvu, o socialnih nalogah žene (referent nekdanji ljubljanski učiteljski profesor dr. Rudolf Perz), o gospodarstvu in narodnem gospodarstvu, o negovanju dojenčkov, zdravstvu itd. Pri predavanjih je prostora za 200 poslušalk. Vstopnica za vsa predavanja stane 10 K. S podporo kmetijskega ministrstva pa se bo dovolila 100 udeleženkam brezplačna vstopnica, povrnil se jim bodo vozni stroški III. razreda ter se jim bo tudi izplačala podpora 50 K k prehranjevalnim stroškom. Prijave je s priporočilom Kmetijske družbe, oziroma deželne odbora vposlati do 30. aprila t. l. na »Vorbereitendes Komitee des Lehrkurses für Übergangswirtschaft« na Dunaju IV. Mayerhofgasse 5. Natančnejši podatki o prireditvi in o izbiri predavanj so na razpolago v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

»Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani« sporoča, da so nastale pri uvozu mladih plemenskih prašičev na Kranjsko ovire. Rejci, ki so naročili mlade plemenske prašiče pri »Kranj. dež. mestu za vnovč. živine v Ljubljani« naj se torej nikar brezpogojno ne zanašajo, da bi se mogla njih naročila izvršiti ter naj si iste, če mogoče sami preskrbijo. »Kranjsko dež. mesto« bo storilo pač vse, kar bo v njega moči, da vsaj nekaj mladih plemenskih prašičev dobi na Kranjsko. Sigurno pa niti za manjše število ne more garantirati. — »Kranjsko dež. mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani«.

Novo določbe glede prometa z živino. C. kr. deželna vlada kranjska je odpravila z ukazom dne 26. marca 1918, štev. 8145 pravico, župan-
stvom izdajati potrdila za nakup plemenske ži-

vine. Župani torej nimajo odslej več pravice izdajati potrdila, s katerim je smel rejec za lastno porabo plemensko in delavno živino nakupiti kjerkoli. Ves promet tudi s plemensko živino se ima vršiti le po zaupnikih »Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine v Ljubljani«. Ako kak rejec rabi plemensko živino, se obrne lahko na zaupnika »Kranjskega dež. mesta za vnovčevanje živine«, ki mu jo potem preskrbi. — Po ukazu c. kr. deželne vlade z dne 26. marca 1918, št. 6070, imajo zaupniki »Kranj. dež. mesta za vnovč. živ.« pravico tudi prisilno odvzeti rejcem plemensko živino, ki jo imajo razmeroma dosti in jo oddadi drugim rejcem, ki oddajo klavno živino ter plemenske nimajo. Take odvzeme in oddaje smejo zaupniki »Kranj. dež. mesta za vnovč. živ.« izvršiti tudi potem prisilne rekvizicije, ako ne gre z lepo. Prisilno rekvizicijo dovoli c. kr. okrajno glavarnstvo na predlog zaupnika. Prisilno rekvirirana plemenska žival se ima pripeljati k dobavi ter se pri dobavi odda drugemu rejcu, ki odda klavno žival za dobavo. Ceno določi pri prisilni rekviziciji pri dobavi zaupnik in sicer od 1—25% višje, kot je nova cena za živino in to po kvaliteti in vrednosti. Ako se zdi onemu, ki se mu plemenska žival siloma vzame, da se mu godi krivica, ima pravico zglasti se pri c. kr. uradnem živinovozdravniku pri dobavi, ki mu more rekvirirano žival oprostiti in sicer po zaslišanju zaupnika »Kranj. dež. mesta za vnovč. živ.« oziroma pristojnega župana ali drugih verodostojnih oseb. — Ako kak zaupnik »Kranj. dež. mesta za vnovč. živ.« določi kako klavno živino za vojaško ali civilno oddajo, ima dotični rejec pod kaznijo do 5000 kron prignati klavno žival k določenim dobavi. Prigon na navaden poziv zaupnika se smatra kot prestopna oddaja ter gre rejcu nova cena, to je 1 krono višje od cene, ki je veljala do 20. marca 1918. Ako na navaden poziv zaupnika rejec ne prižene klavne živine k dobavi, predlaga zaupnik takoj prisilno rekvizicijo pri c. kr. okrajnem glavarnstvu, ki se nato izvrši z žandarmerijo ali pa z vojaško asistenco. Prisilno rekvirirana klavna žival se spravi k naknadni posebni dobavi ter prejme rejec staro ceno, torej 1 krono manj pri kilogramu, kot bi dobil, ako žival prostovoljno odda. Povrh pa ima nositi tudi še stroške vse rekvizicije, ki se mu odtegnejo pri kupnini. Ako kdo misli, da bi se mu zgodila z odvzemo klavne živine krivica, more se že pri prvi oddaji, ki se vrši le na navaden poziv zaupnika, zglasti pri prevzemni komisiji pri dobavi, da mu prevzemna komisija žival oprosti. Ravno tako pa se lahko zglasti pri prevzemni komisiji tudi, ako je žival prisilno rekvirirana, da mu prevzemna komisija žival oprosti. — C. kr. okrajna glavarnstva so začela tihotapstvo živine iz Kranjske veliko strožje kaznovati kot doslej ter bo zadela vsakega tihotapca, kakor tudi rejca, ki prodaja živino čez mejo, mnogo strožja kazen kot doslej.



NOČ.

Boj odmeva tja v daljave
preko koč,
tiho roma čez Jadrave
mirna noč.

Zopet bode vpokojila
boj pekoč,
src pa ne bo umirila
tiha noč

Retenjski.

Bolečine, ki prorokujejo vreme, niso nič redkega. Poznamo polno ljudi, ki natančno vedo naprej, ako bo v nekaj urah dež. Bližajoča se sprememba vremena se pokaže v bolečinah v udih, trganju ali bodenju in na tem trpeči bi bil gotovo vesel, ako bi se tega preroškega daru mogel iznebiti. To je pa prav lahko mogoče. Masirajmo boleča mesta s Fellerjevim fluidom z znamko »Elzafluid« in boleči napadi bodo kmalu minili. Mnogi zdravniki priporočajo »Elzafluid« za take bolečine tolažeče masaže in ga pač danes ni drugega vteralnega sredstva, ki bi uživalo enako upravičeno priljubljenost. »Elzafluid« za bolečine tolažeče vteranje tudi ni moči nadomestiti z ničemer drugim. Pri tem pa je med vsemi vteral-

nimi sredstvi najcenejši, ker 12 steklenic stane franko samo 14 K 32 vin. Naroči se edino prišten pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza-trg štev. 16 (Hrvaško). Takisto priljubljeno domače zdravilo so Fellerjeve voljno odvajajoče domače rabarbarske kroglice z znamko »Elzakroglice«, katerih stane 6 škatlic samo 7 K 37 vin. franko, in Fellerjeva močna stogla proti migreni z znamko »Elza«. Karton 1 K. Fellerjev turistijski obliž z znamko »Elza« v kartonih po 1 in 2 K provzroči hitro izginjenje kurjih oces. (c)

Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za franciskansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. jutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!



Listek

Izgubljeni sin.

Povest. Spisal Erik Friesen. Prevel ***.

(Dalje.)

Ko zre vanj tako ljubeznivo, mu stiska roko tako toplo, se zdi, da beže zli duhovi, ki so ga vklepali. Čez napete poteze obraza leži mir. Vse kaže, da sluti Magdaleno navzočnost, kajti ustnice se mu namalo odpro in še pečejo: »Ne hodi preč od mene! Ne pusti, da se moj jezik posuši v puščavi! O Magdalena, Magdalena, ostani tu!«

Nežno izkuša svojo roko potegniti iz njegove. Toda v hipu se mu bolestno skremži obraz. Pusti mu roko, se še globlje skloni, da bi razumela njegove šepetajoče besede.

Toda kaj je to? Kaka čudno mu diši sapal! Ta duh presunja človeka, ga mami, povzroča glavobol!

Magdalena se ozre naokoli. Opazi, da ta čudni duh napolnjuje vso sobo. Po alkoholu ne diši — gotovo ne. Pa po čem?

Magdalena hoče skočiti k oknu, da bi poklicala očeta. Toda ne! Tudi oče naj ga ne vidi v tej ponižujoči uri duševnega osramočenja. Sama hoče premagati neznanega sovražnika, ki ji usužnjuje ljubega prijatelja...

Nežno pogladi z roko mokromrzlo čelo spečega prijatelja, popravi vzglavje, vzame površnik s kljuke ter ga pokrije. Potem dvigne zastore in odpre okna. Osvežujoč se vlijeva v zaduhlo sobo zrak in svetloba.

Magdalena globoko dahne, kakor bi se bila oprostila težke more... Nekdo nalahno trka na vrata, kar je Magdalena preslišala... Kar se vrata malce odpro in skozi odprtino pa kuka črna glavica domače hčerke. »Mati me pošilja s čajem, milostiva!« plaho zašepče deklica.

Urno vzame Magdalena čajno desko iz njenih rok ter jo postavi na mizo. »Hvala, ljubo dete! Gospod Durban je zelo truden in spi...« Se en plah pogled na zofo —, in Polly umakne glavo in zgine.

Magdalena je zopet sama s spečim prijateljem. Precej začne pripravljati čaj. V polni

svetlobi na široko odprtih oken opazi malo gorečo spirito vo svetiljko, poleg nje nizko stekleno skodelico, v kateri je bila neka črna snov. Zraven leži dolga pipa. Sedaj opazi: iz skodelice in pipe prihaja isti močni duh kakor iz ust spečega Durbana... Mili Bog, je-li mogoče? Je-li Rolf kadil opij?

Magdalena se nikoli ni videla kadilca opija, pač pa je slišala in brala o tem. Tudi ve, da je v orientu zelo razširjena ta strašna strast. In Rolf je živel dolga leta v orientu.

Preden si nekoliko opomore groznega strahu, odpre Rolf težke trepalnice. Magdalena napne vse moči, da obvlada svoje razburjenje. Nežno, mirno, kakor vsikdar, ji zveni glas: »Je-li ti je boljše Rolf?»

Rolf dvigne zgornji del života in zmaje s čela zmešana lase. Kakor duševno odstopno zrejo njegove zastrite oči po sobi semintje. »Magda! zakliče začudeno. »Kako prideš ti sem?»

Truden nasmehljaj ji prilaga okoli usten. »Pred kakimi desetimi minutami si mi ti sam odprl vrata. Se-li več ne spominjaš?»

Rolf zmaje z glavo. Zopet ga napade slabost, ter omahne nazaj na zofa. Hitro naliže Magdalena iz steklenice, ki je stala poleg spirito ve svetiljke, kozarec burgundca ter ga mu ponudi. Rolf sprazni kozarec v enem požirku. »Ravno sem sanjal o tebi,« mrmra napoj omočen. »Sanjalo se mi je, da so bile najina preteklost hude sanje; midva spadava drug drugemu. In sedaj se zbudim — in sanje so resnica. Ti si pri meni!»

»Da Rolf, mirno odvrne Magdalena. »Čutila sem, da me danes potrebuješ, pa sem prišla.«

Kakor vsled spanja pljan potegne Rolf roko po čelu. »Da, potreboval sem te!« ponavlja Rolf sam sebi mrmrajoč. »Pridi, Magda, usedi se k meni! Kako ti je prišlo na um priti k meni?»

»Poslušala sem te danes kakor že večkrat in zdlo se mi je, da si danes posebno nesrečen.

Rolfa strese mrz. Toda ničesar ne reče. »Tudi moj oče je bil tam in moja sestra Edita,« nadaljuje Magdalena. »Se-li še spominjaš moje sestre Edite?»

Rolf molči. Še vedno zro njegove oči brezbržno, srepo naokoli. Magdaleni upada up. »Rolf,« krepko zakliče, »tvoje igranje, tvoje besede trgajo srca poslušalcev. Zakaj je tvoj Bog samo Bog maščevanja? Zakaj ni Bog ljubezni, odpuščanja?»

»Igram in govorim, kakor čutim.«

Nežno položi svojo roko v njegovo. »Rolf, ti-li prinašam tolažbo?»

»Neizmerno tolažbo!»

»Bolj kakor — pokaže na pipo — opij tamle?»

»Bolj, veliko bolj... Pa ne govori več o tem, Magda! Mislil nate me predvsem zavaja o opiju. Čutim, da spadaš meni — in vendar se ti moram odreči!« Njegov glas se je zahripel vsled vznemirjenja. Kakor obup zveni iz njega.

Solze prilgrajo Magdaleni v oči, ko obrne proti njemu svoj blede, pa odločno obraz. »Od danes vem, da me potrebuješ,« pravi resno, skoraj slovesno.

»Jaz spadam tebi!«

V hipu Rolf obledi. Vsa kri mu šine k srcu. Njegove razširjene punčice srepo zro kakor strah.

»Kaj praviš?« mu sikne s tresočih se usten.

»Tebi spadam!« odločno odgovori. »Postanem tvoja žena.«

»Moja žena!«

Neizrečeno nežno ponovi obe besedi. Potem se naenkrat rezko zasmije. Z jeznim obrazom vrže od sebe proč roko, ki je še vedno njegove ljubezno oklepala. »Zapusti me!« zavpije. »Zapusti me! Ti si hudič, ki me je prišel izkušat. Pojdi! Pojdi!»

Magdalena se prestrašena umakne. En sam pritajen vsklik se ji izvije iz prsi. Še en pogled ji splava na moža, ki je kakor blazen pri nanjo — pogled, iz katerega odseva vsa njena velika, plemenita, čista duša. Potem se obrne proti vratom.

Rolf hiti za njo in se pred njo zgrudi. Tresoč se, pritisne svoje vroče čelo na njeno hladno roko. »Odpusti, odpusti!« zakliče ihtoč.

»Ti ne veš, kaj trpim. Da, pojdi za sedaj, Magda! Pojdi! Pojdi! Pa rotim te — pridi zopet! Saj ne morem živeti brez tebe! Pridi kmalu — kot moja žena!«

Med tem se spreha Robert Harrison kakor stražar po Klarkovi ulici gori in doli. Glava mu je sklonjena nekoliko naprej, kakor da ga teži težko breme. Danes izgleda star in prepadel, kakor še nikoli. Nikakor ne more umeti, da biva zgoraj v temni sobi odurne sive hiše njegova ljubljenska, njegova lepa, ponosna Magda, biva pri možu, ki je nekoč zavrgel njeno plemenito srce. Počasi stopa gori in doli ter neprestano obrača proti nesrečni hiši svoje dobre, skrbne oči.

Kar se v drugem nadstropju odpro okna na stečaj in se dvignejo zastori. Za trenutek se prikaže pri oknu Magdalenin blede obraz. Nato zopet izgine.

In zopet stopa stari mož gori in doli... Od časa do časa pogleda na uro. Se li danes kazala na uri ne premaknejo z mesta?... Ze pol ure je minulo in Magdalena še vedno ni. Mili Bog, kaj se je zgoraj pripetilo? In zopet stopa sem in tja — z uro v roki — neutrudljivo, s težkim srcem... 40 minut... Sedaj ne more več vzdržati. Urno jo zavije proti hiši, hoče zvedeti, kaj da je. Kar se odpro vrata. Oče in hči stojita eden nasproti drugemu.

En pogled na Magdaleno obliže — in Robert Harrison opusti vprašanje. Molče jo prime za roko, ki je ledeno mrzla. Ko stopata počasi med hišani, čuti oče ponovno, kako se tu in tam stresne hčerino telo. Ze nekateri krat je odprl ustne, pa jih je zopet zaprl, ne da bi staval vprašanje, ki mu je žgalo notri v srcu.

Tako stopicata oba, ne da bi kaj prida govorila, naprej in naprej — dokler slednjič ne dospeta na postajališče, kjer ju je že čakala Edita.

Ostre oči mlajše sestre takoj opazijo, da se je nekaj zgodilo. Toda sicer ji tuj nežni čut ji brani, o tem popraševati. Molče se vozijo proti domu. Vsak izmed teh treh tako različnih ljudi se globoko oddahne, ko se zasvetijo od daleč razsvetljena okna Harrisonove pristave. Magdalena pravi, da se ne počuti dobro, in se poda v svojo sobo. Skrbno ji sledi oče. »Magdalena!« prosi skoraj ponižno, ko zre v ta blede, četudi odločni obraz, »povej mi samo eno: da ali ne!«

»Da!« odvrne odločno Magdalena. »Moram mu pomagati nositi gorje, oče.«

»In se hočeš žrtvovati?»

»Ne žrtvujem se, oče! Rolf je izvoljenec, med tisoči umetnik po božji volji, in če se mu pomiri srce, bo ustvaril še velike reči. Srečna žena, ki mu more pri tem pomagati!«

Zalostno pomaje Robert Harrison z glavo. »Če stvar razmišljaš s tega stališča, je to seveda nekaj drugega. Pa, ali nisi še nikoli pomislila, da jaz ne prebolim udarca, ki ga mi namerjaš?»

Magdalena je postala še bledejša.

»Da, oče, pač sem mislila na to in ta misel je edina grenka pelinova kaplja v kelih moje sreče. Pa, oče, — ne bo vam umreti zato, niti izgubiti pameti, če grem od vas, saj vam še ostanejo Edita, Viola in ljuba, mala Roza. Rolf nima nikogar. Potrebuje me — sicer propade telesno in duševno.«

Robert Harrison je ganjen v dno duše. Molče stisne hčerki roko. Potem se poda v svojo sobo, da sam opravi s svojo bolečino, z grenkim razočaranjem —

Naslednji dan je bilo okoli dvanaajste ure. Edita je v kuhinji, Magdalena in Viola pa šivata otroške jopice za božična darila sirotam. Kar privihra kakor neurje Roza v sobo. Lica ji rdé. »Magda! Viola! Čujta!« zavpije skoraj brez sapa. »Kaj mislita, kdo je ravno kar jahal na dvorišče? Ne moreta uganiti. Pomislita — Rolf Durban!«

Viola vsklikne silno iznenadena. Magdalena pa ostane mirna ter gre Rolfu naproti. Komaj se ji je barva na licu nekoliko potemnila. »Viola, poklič očeta!« Počasi se od strani Rola. Bolj je je prevzel ta obisk, kakor Magdaleno samo.

Med tem je oddal Rolf svojega konja rjavca hlapcu in se pripravila, vstopiti v hišo. Danes izgleda vse drugače kakor včeraj. Po-

preje zmešana brada mu je danes pristrižena, tudi lasje so mu ostrženi. Vidi se, da je skrbno pazil na zunanost. Dobro mu stoji črna suknja najfinejšega kroja, bel naprsnik, pentljasta ovratnica ter svilnat, mehak klobuk.

Sicer mu zro rjave oči nekoliko melanholično, otožno; toda bolestni izraz je izginil z obraza.

Magdalena ga pozdravi na terasi ter mu toplo stisne roko. Potem ga pelje v sprejemni salon.

Čez nekaj minut že vstopi Robert Harrison. Molče stisne roko gostu, ki mu ni dobrodošel. Potem mu da znamenje, naj se vsede na stol, sam pa se spusti na naslonjač. Magdalena nemo pozdravi ter zapusti sobo. Moža sta sama.

Zdravstvo.

SIFILIS.

Sifilis je tista vojna kužna pošast, okrog katere hodijo vsi državniki z resnimi in jezničnimi obrazy. Vsi mahajo po njej, pa nobeden se je ne upa zadeti na pravem kraju, da bi ji zadal smrtni udarec. Tako se ta pošast sicer zvija in zvija, a ljudi pa kvari in mori svojo pot dalje. Pred vojsko je bila sifilis skrivnost samo nekaterih razuzdancev. Danes se šopiri že po najmanjših vasicah: poznajo jo preprosta dekleta, dela skrbi marsikateremu kmečkemu možu, v nevarnosti so žene — smrti je zapisan naš prihodnji rod ne samo po lakoti in jetiki, temveč v velikem številu tudi po sifilisu. Veliko tega zla bi ne bilo, ko bi ljudje premagovali in ravnali svoje izkvarjeno srce po naukih svete vere. A zraven smelo trdimo, da je veliko tega zla kriva nevednost. Ko bi ljudje vedeli, kakšna je ta bolezen, kako se nalezajo, kako žalostne posledice ima, ki se bolj ogibali priložnosti za to bolezen, če že ne zaradi svoje duše, pa zaradi častnega življenja. Zato ne smemo več molčati. Sifilis nam ne sme biti nepoznana skrivnost, temveč jasnost, ki naj združena s krepostnim srcem varuje naš narod pred to strašno kugo in s tem zaeno pred grehom!

I. Ime sifilisa

ni slovenskega, ampak grškega izvora. Po naše bi rekli svinjeljubova bolezen. Prvi je rabil to besedo laški zdravnik Fracastori v neki pesmi, kjer pripoveduje, da je grški bog Apolo kaznoval s to boleznijo nekega pastirja, z imenom Sifilis, zato, ker je preklinjal sonce. Pri nas imenujejo sifilis tudi francosko bolezen, najbrž zato, ker so v naših krajih najprej spoznali in našli to bolezen od Francozov.

II. Kdo povzroča sifilis.

Ze več stoletij so iskali razni učenjaki tega škodljivca po sifilitičnih bolnikih, a so ga izsledili šele pred dobrimi desetimi leti. Ni eden, ampak jih je na milijone, ki delajo sifilis, in sicer so to neizmerno drobčkani črvički, ki so zaviti kakor prešičev rep. Neprestano se zvijajo, jedo in se množe ter izločujejo hude srupe. Imenujemo jih sifilni bakteriji, zdravniki jim pa pravijo spirohete palide. Toda reči moramo o teh bakterijah, da jih samo poznamo. Zakaj tega, kar bi zdravniki najrajši vedeli, namreč kaj tem bakterijam škoduje, kaj je zanje strup, tega še ne vemo. Zato zoper sifilis tudi nimamo nobenega res dobrega zdravila.

III. Kako pridejo sifilni bakteriji v telo.

Kakor bomo še govorili, je največ sifilnih bakterij v bulah in izpuščajih sifilitičnega bolnika in pa v gnoju, ki teče iz omenjenih bul ter izpuščajev. Ako pride na ta ali oni način kapljica sifilitičnega gnoja na kožo zdravega človeka, bakteriji brž tišče skozi kožo v telo do krvi. Ali ničesar ne opravijo, zakaj cele nepoškodovane kože ne morejo prodreti. Kakor hitro pa najdejo kako rano, četudi morja je manjša kot je konica šivanke, se pa brž zrinese skozi rano v telo — dotični človek je okužen od sifilisa. Ako pa pride sifilitičen gnoj na nežno kožo, to je na sluznico v ustih ali obeh ali na spolnih udih, pa nekateri menijo, da se sifilni bakteriji zavrtajo kar skozi zdravo, neraneno sluznico v telo.

(Dalje.)

To in ono.

Težka kraljeva krona. Ko se je princežinja Marija Pija omožala s portugalskim kraljem, so ji morali po slovesnosti cele ure polagati na čelo ledene obkladke, ker jo je kraljeva krona preveč težila.

Analfabet na kraljevem prestolu. Ruška cesarica Katarina I. ni znala ne brati ne pisati, pač pa je dobro govorila ruski, nemški, švedski in poljski jezik. Kraljeve ukaze je namesto nje podpisovala njena hči Elizabeta.

Čudno. V vzhodni Afriki, katero so Angleži vzeli Nemcem, so uši, stenice in bolhe popolnoma neznane zverine. Blagor ondotnim vojakom!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

F. P.: Najnavednejši način, da kalno tekočino hitro očistite, je sledeči: Vzemite liv, zamašite cevko s čistim bombažem, ki naj napolni tudi del širjega livovega dela in potem vlivajte tekočino počasi v liv, da najde pot skozi bombaž v posodo, v katero je liv nastavljen. Če je treba, se to ponovi. — **Izurjena kmetica:** Vsebinsko Vašega dopisa smo poslali onemu gospodu, ki je notico priobčil in je tudi izurjen kmet. Bo že pojasnil. — **Z. B. G.:** Ne moremo priobčiti, ker je preveč osebno. — **M. F. G. J.:** Na podlagi zakona z dne 17. avg. 1917 sme vlada nepremožnim svojcem onih avstrijskih državljanov, katere povodom vojnih dogodkov tuje države siloma zadržujejo, da se ne morejo vrniti domov, za dobo vojske ali pa do časa vrnitve nakazati podporo v višini državnega preživninskega prispevka, kakor pristoji isti svojcem padlih vpoklicancev. Dokazati je potrebno in prisiljeno bivanje v tuji državi vsled vojne pa še potem včasih ni veliko upanje na uspeh, ker je ta zakon veliko preveč splošen in se prošnja na ta ali oni način vedno lahko zavrne. Zato je pa treba vedno dregati. — **J. M. Št.:** Maksimalne cene so določene, toda razmere se hujše kot maksimalne cene in še oblasti povrh. — **M. M.:** Upravništvo »Dom in Svet« v Ljubljani. Katoliška tiskarna. Stane 14 K. — **K. F.:** Ne moremo soditi, dokler nimamo cele povesti. — **M. B.:** Pojdite k županstvu in napravite tam prošnjo. — **J. K.:** Priložite se na okrajno glavarstvo; najboljša, če greste osebno. — **A. J.:** Spišite pritožbo, potrdi naj jo župan in potem na okr. glavarstvo z njo!

SKRIVALNICA.



Kje je natak?

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Gradec, 10. aprila: 54. 51. 5. 10. 17.
Linc, 13. aprila: 12. 56. 72. 22. 71.



Sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo, da je naš dohlagi in skrbni

MIHAEL ERZIN

daleč naokoli znani krojaški mojster dne 7. aprila dobro pripravljen nastopil večnost.

Dopolnil je 68 let. Njegovo truplo čaka vstajenja na domačem pokopališču.

Spominjajte se ga v molitvah!

V Šmartnu pri Kamniku, dne 7. 4. 1918.

ERZINOVA RODBINA.

Med

garant. pitance nekaj v bel sarovju zamenja za mast ali proda Mih. Zevnik, Cerklje Gorenjsko.



Le razjunaletna

kurjeraja

kot glavni ali stenski nosel s našim staro preizkušeno

valilnicami

dobavi vsakemu gosposdinstvu ceno

meso in jajca

v 7-8 tednih perutnino za zakol

Zahtevajte veliki cenik učna knjiga št. 64. proti vnosu 1 k. in 1 k. v bankah.

Nickerl & Co G. m. b. H. specialno podjetje za racionalno kurjerajino reje malih živali.

Inzersdorf 84 pri Dunaju

Na d 1.000.000 v rabi!

Ročno šilo je praktično orodje za vsakogar za življenje usnenih predmetov, jermencov, vrst, jader, oprem, meh, ploht, čevljev. — Razprodajalec popust. Cena kimpl. šilu K 5.—, povzetni stroški posebej. Izvoz šrebljev, varovalcev podplatov iz kovine in usnja, podkvice, celul. trakov za čevlje, čevlj. smole, okov za podplate in vojin. podplatov. F. E. Lechmann, Dunaj IX., Mosergasse 3, odd. 182.

Nakup kontrolnih blagajen

le Dunaj VII, Siebensterngasse 31, National-Registr.-Kassen G. m. b. H. (Nikaka podružnica!)

Dražbeni oklic.

Hranilnica in posojilnica v Cirknici razpisuje s tem prostovoljno dražbo svojih gospodarskih poslopij in zemljišč na Uncu hiš. št. 10 (prej Beletovo posestvo) na dan 24. aprila 1918. ob 9. uri dopoldne na licu mesta.

Dne 25. aprila 1918 ob 9. uri dopoldne bo dražba travnikov v Planinskem logu.

Dražbeni pogoji se naznanijo pred dražbo.

DOBER ZASLUZEK

dobé izurjeni, solidni

zastavniki in agentje

ličejo se za obisk trgovcev z mešaním blagom, drožistov itd. za konsumske predmete prve vrste. Tudi začetniki, invalidi in ženske lahko pošljijo svoje resne ponudbe z navedbo referenc in dosedanje službe pod: Solid in reel 176 a na

Kienreichovo anončno ekspedicijo v Gradec.

Oziralo se bo le na zanesljive moči.

Mlatilnice, gepeljni, siamorenice

ter drugi poljedelski stroji tovarne Umrath se lahko naročajo ter vzorci ogledajo pri **FRANC HITTI, LJUBLJANA,** Sv. Martina cesta št. 2.

PREKLIC.

Podpisani s tem izjavljam, da nisem plačnik za svojega 67 let starega brata Antona Avguštin iz Gorenje vasi, kateri zlasti v zadnjem času ope-tovano ljudi oslepari, češ, da je on ta in ta ngled-ni posestnik iz Gorenje vasi, in izvablja od njih denar, češ, zmanjkalo mu je toliko, da ne mora plačati kupljene živine ali pa rekodelcu nareje-nega orodja, vrniti hoče čez par dni in dati tudi mesto denarja: krompir, moko, zabelo, drva, ako tako želi upnik.

Reteče pri Školji Loki, dne 12. aprila 1918.

Matija Avguštin, varuh.

Proda se

DOBRO OHRANJEN VELIK ŠTEDILNIK IN VELIKA ZELENA PEČ.

Več se poizve pri **FRANC DOLENZU V KRANJU.**

Kdor bo rabil za jesen in prihodnjo pomlad

kajnit

isti ga mora že sedaj naročiti, ker je treba dobrega pol leta čakati. Mogoča so samo naročila na cele vagone. — Pojasnila daje **FR. MULEC, Gradec, Felix Dahnplatz 6.**

Usak, ki se sam brije,



naj uporablja dobro peneti se brivki prasek „Alba“ kot najboljši nadomestek za brivsko milo. „Alba“ napravi brado mehko in je po njej brija igrača. Zavojček zadoša za blizu 40krat. Cene 3 K, 5 zavojč-ki 7 kron, 6 zavojčkov 10 kron.

HEMENU, Hassa I. pošni gradal 12-N 3, Ogrska.

Avtomatična past



za podgane K 6-80, za miši K 4-80, love brez nadzorstva do 40 živali v eni noči, ne zapuste nikake sledi in se same zopet nastavijo. Past za ščurke „Rapid“ vjame na ti-soče ščurkov v eni noči, po K 6-80. Izborna do-lujoči lovilec za muhe „Nova“ komad K 4-20. Povsod najboljši uspehi. Mnogo zabvalnic. Pošilja se po povzetju ali proti predplačilu. Pošt-lina 90 v. Izvoz, tvrd. Tintner, Dunaj III., Neu-linggasse 26-L.

Črno brinje

lepe, čiste in zdrave kakovosti se dobi pri trvdki

J. KNEZ V LJUBLJANI,

953 Marije Terezije cesta št. 3.

Za trgovino z meša-

nim blagom išče se

učenec

s primerno izobrazbo. Ponudbe je nasloviti na firmo **S. Jenko in br. v Podgradu pri Ilir. Bistrici.**

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. zakonito zajamčeno „Skaboform“ rujavo mazilo“. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 2-30 veliki K 4—porcija za rodbino K 11—. Zaloge za Ljubljano in okolice: Lekarna pri zlatem jelenu, Ljubljana, Marijin trg. 1520

Pazite na varstveno znamko „Skaboforma“!

Dobra Drivski in lasestrižni aparati

1. a britve iz srebrno-jekla K 350, 3. 3. varnostni brivski aparati, poniki K 3. & zn. „Perfekt“ s 6 rezili K 16; 20. dvorez. res. rezila tučni K 5, 6. Lasestrižni K 11, 12. Zmena dovoljena ali denar nazaj. Pošila popovzetju ali predplačilo c. in kr. dvorni založ. J. KONRAD, izvoznik trdke, Bräx št. 1751, Češko. 112

GARJE

lišaja, hraste, srbečico in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno Paratol-domače mazilo. Ne maže, je popolno brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 3-50 dvojno - velik lonček K 6-—. Dalje Paratol-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljivo kožo. 1 škatlija K 2-50. Oboje se dobiva po povzetju ali predplačilu pri tvrdki lekarna M. Klobaš Paratol-Werke, Budapest VII-10. Rožna ul. 21.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri- meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. „Mastin“ paket velja 1 K, 5 paketov 6 K, poš- nine prosto, 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo, ali prašiča, da se zreži.

Glavna zaloga:

Iekarna Trnkóczy

zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.



Najboljša gorenjska kosa se dobi edino v prvi gorenjski razpošiljalni

IVAN SAVNIK, KRANJ,

katera je lahka kot pero, izdelana iz fine, srebrno-jeklene tvarine. — S to nepre- kosljivo koso lahko kosi vsaka ženska. Kdor še ni poskusil te kose, naj si jo na- roči takoj, ker se je bati, da bodo pozneje zopet zmanjkale. Za vsako koso se jamči.

Dolgot in cena kos so:

cm	50	55	60	65	70	75	80	85	90
postl	5	5 1/2	6	6 1/2	7	7 1/2	8	8 1/2	9
K	8,-	8,20	8,40	8,60	8,80	9,-	9,20	9,40	9,60

Trgovci pri večjem odjemu dobe popust.

NADOMESTILO MILA

za pranje perila, izorno peneče in prekaša vse doslej v prometu se nahajajoče izdelke. 1. zavoj t. j. 5 kg K 12,—, 1 zavoj z 10 kg K 23,—. Preprodajalci dobe popust pri naročbi celega za- boja z 250 kosi. Belo mineralno milo za čiščenje rok in finejšega perila, 1 zavoj 32 kosov K 14,—. Nadomestek za toaletno milo v raznih barvah, le- po dišeč, 1 zavoj 32 kosov K 18,—. Toaletno milo s finim vonjem, roza barve, 1 zavoj 24 vel. kosov K 18,—. Razpošilja po povzetju. Pri večjem naročilu naj se pošlje polovica zneska naprej. Najmanj se more naročiti en zavoj vsake vrste.

Izvožno podjetje v Zagrebu št. 1. Petrinjska ulica 3., III., telefon 23-27.

Sijajno bodočnost

malo turške in nove srečke avstrijskega Rdečega križa vsled njihove vedno zvišujoče se denarne vrednosti! Vsaka srečka zadeni! Glavna dobilka znašata čez

1,000.000 kron!

Natančno pojasnilo z igralnim načrtom razpošilja brez- plačno: Srečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

Vsakovrsna domača semena,

suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke

kupuje trgovina s semeni

—: PETER LASSNIKA NASL. —:

SEVER & KOMP., Ljubljana, Marijin trg.



Miši - podgane stenice - ščurki

Izdelovanje in razpošiljatev preizkuš. radikalno učinkujočega uničevaln. sredstva, za katero doha- jajo vsak dan zahvalna pisma. Za podgane in miši K 5,—; za ščurke K 4,50; tinktura za stenice K 2,—; uničevalec moljev K 2,—; prašek proti mrčesom K 1,50 in K 3,—; sem spadajoči razpra- ševalec K 1,20; tinktura proti ušem pri ljudeh K 1,20; mazilo za uši pri živini K 1,50; prašek za uši v obleki in perilu K 2,—; tinktura za bolhe pri psech K 1,20; tinktura proti mrčesu na sadju in ze- lenjadi (uničev. rastlin) K 3,—. — Pošilja po povzetju Zavod za pokončevanje mrčesa

M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Oddaja posestva v najem.

V vasi Vrvišče pri Bukovci na Dolenj- skem, 1 uro peš od postaje Radohovavas, 10 minut od deželne ceste Litija-Pluska, se takoj odda v najem pod ugodnimi pogoji celo po- sestvo — zemljišča imajo 53 oral — v dobrem stanju, po dogovoru, to pa zaradi rodbinskih razmer. Mogoče tudi na več let. Sadje je vrglo leta 1917. 1600 K! Tudi orodje se da začasno v porabo. Oglasiti se je pri lastniku na Vrviščah št. 17 ali pri g. županu Josipu Grablovcu, po- sestniku v Temenici št. 1.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge vsak delavnik dop. od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vi- narjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortiza- cijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najbolje.

Vloge v „Ljudski posojilnici“ so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je mojstersko delo urarske umetnosti!

Razpošilja se po povzetju. Neugajajoče zamenjam.

Kovinaste ure . . po K 24— 26— 32— 40— 60— 100—

Srebrne ure . . po K 70— 90— 100— 120— 200—

Kovinaste verižice po K 2— 3— 4— 6— 10—

Usnjate verižice . po K 1'60 2'30 4'80

Zlatnina in srebrnina v bogati izberil

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepoticja, daril itd. v velikem krasnem ceniku, katerega. zahtevajte.

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznana. — Lastna protokolirana to- varna ur v Švici.

Svetovna razpošiljalnica

H. Suttner samo v Ljubljani št. 1

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.

